

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות התדפוס.
להנצחות
לע"ג וכו' ב.
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

פרשת במדבר - חג שבועות

לכל יהודי יש תפקיד מיוחד

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבותם" (א' - ב').
בפרשת כי תשא פירש רש"י שכי תשא הוא לשון קבלה - 'כשתחפוצ
לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם', וכן אונקלוס כאן תרגם 'קבילו ית
חושבן כל כנשתא דבני ישראל'.

וכתב הכל' יקר, שאעפ"כ התורה הזכירה לשון 'שאו' ולשון 'תשא'
להורות שכל אחד ואחד מעם ישראל הוא מרומם ונעלה על כל העמים,
וכל אחד מ'ישראל' חשוב יותר מאומה שלמה.

וברש"י בתחילת **פרשת שמות** כתב 'להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים,
שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר המוציא במספר צבאם
לכולם בשם יקרא', ומבואר שיש לכוכבים גם מספר וגם שמות, והם
ב' עניינים, מספר בא להורות שיש ריבוי גדול ולכל אחד יש לו מספר
כחלק מן הכלל, ושם בא להורות שלכל אחד ואחד יש שם לעצמו
ומיוחדות שאין לשני, ובכוכבים ככלל הם מאירים על הבריאה וכל
כוכב הוא כחלק מן הכלל השייך למערכות השמים, אבל גם לכל כוכב
וכוכב יש שם לעצמו ותפקיד מיוחד, וכן הוא אצל בני ישראל, שיש
את הענין של כלל ישראל שיש דברים שזוכים להם רק בזכות הכלל
[ולדוג' עי' **בבא קמא** דף פ"ג ע"א, שאין השכינה שורה על פחות מכל"ב
אלף מ'ישראל], אבל מאידך כל אחד ואחד יש לו שם לעצמו שזה
תפקיד מיוחד שמוטל רק עליו לעשות, ומה שמוטל על היחיד אין בכח
אף אחד אחר לעשות ואפילו הגדול ביותר.

ובזמירות **למוצאי שבת** מבקשים 'זרענו וכספנו ירבה כחול', ושמעתי
מידידי הרה"צ **רבי אלימלך בדירמן** שליט"א, שיש מכאן רמז לאדם,
כמו שאף אחד לא חושב שאם יש לחברו יותר ילדים זה על חשבונם...,
אלא כל אחד יש לו ילדים איך שהקב"ה גזר עליו, כך הוא בענייני
כספים, כל אחד מקבל את מה שנגזר עליו, ואף אחד לא מקבל על
חשבון השני.

והנה רש"י כאן כתב 'מתוך חובתן לפנינו מונה אותם כל שעה...'.
ולכאורה יש להבין, מה היא החובה המיוחדת שיש על ידי זה שמונים
את עם ישראל.

ומבאר החידושי הרי"ם שהרי ק"ל דבר שבמנין אפילו באלף לא בטל,
ואם כן יש לפרש שעל ידי המנין נמצא שלא יתבטל אפילו אחד מעם
ישראל וזהו החובה שיש בה.

.....

עם ישראל באים להילחם בניצחוננו של מקום

"מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל..." (א' - ג').

שמעתי בשם המהר"ם שיק שהקשה, הלא בנוהג שבכולם מספר אנשי
הצבא הוא סוד מדיני שרק מנהיגי המדינה והצבא יודעים עליו, שהרי
אם האויב ידע את מספר אנשי הצבא, הוא ידע איך להתכונן למלחמה
כראוי, ומדוע נצטוו למנות דוקא את מי שראוי לצאת לצבא.

וביאר המהר"ם שיק, שדוקא במלחמות של האומות זה עם זה שבאים
להילחם בכח שלהם וסומכין על נצחונם של בשר ודם, הרי עליהם
לפחד שלא ידע האויב כמה חיילים יש להם, אכן לא כן עם ישראל
שבאים בנצחונם של מקום, וכמו שנאמר בפסוק (שמות י"ד - ד') "ה'
ילחם לכם ואתם תחרישון", וכיון שה' הוא הנלחם בשבילנו אז אין
המלחמה כלל בכוחות טבעיים, ואין זה משנה אם האויב ידע כמה

חיילים יש לנו, שהרי אנו סומכין על הקב"ה שהוא הנלחם לנו, ויש
לנו הבטחה (דברים כ' - ד') "כי ה' אלקיכם ההלך עמכם להילחם לכם
עם איביכם להושיע אתכם".

וידוע שפעם המשכילים עשו הצגה כדי לזלזל ח"ו בתורה ובחכמי
ישראל, והציגו כאילו שיוצאים למלחמה עם האויב, ובאים הכהנים
והשוטרים ומחזירים את כל מי שלא יוצא למלחמה, עד שבסוף
כשאומרים (דברים כ' - ח') "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו"
לא נשארו במלחמה אלא **רבי עקיבא איגר** והשאגת אריה, והם
יוצאים להילחם עם האויב..., וכשספרו זאת לרב **מברסק** זצ"ל הוא
אמר שהם צודקים במה שעשו רק שחיסרו פרט אחד, שאע"פ שרעק"א
והשאג"א יצאו למלחמה, הם נצחו את כל האויב, כי אנחנו באים
בנצחנו של מקום!

ויש להוסיף בזה, דהנה בשו"ע (או"ח סימן ר"ח סעיף א') נפסק
שהרואה אבן שישב עליה משה בעת מלחמת עמלק מברך 'ברוך...
שעשה נסים לאבותינו במקום הזה'.

ולכאורה, הרי הנס נעשה בין אנשי המלחמה למטה, ומשה רבנו הלא
ישב על הגבעה, ומדוע מברכים על מקום ישיבת משה רבנו ולא במקום
שנעשה הנס.

והביאור הוא, שמקום הנס היינו האבן שישב עליה משה, שהרי על ידי
תפילת משה רבנו היה ניצחון, ואצל עם ישראל המלחמה היא לא על
ידי כוחו של בשר ודם, אלא הקב"ה הוא הנלחם לנו, וא"כ מקום
התפילה הוא מקום הנס.

ובפרשת **בחקותי** כתוב (כ"ו - ח') "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם
רבה ירדפו", ורש"י שם מביא מחז"ל 'וכי כך הוא החשבון, והלא לא
היה צריך לומר אלא מאה מכם שני אלפים ירדפו, אלא אינו דומה
מועטין העושים את התורה למרובין העושים את התורה'.

ויש לדקדק בלשון רש"י שכתב שאינו דומה מועטין העושים את התורה
כו', והרי איירינן כאן לענין המלחמה, והיה צריך לכתוב שאינו דומה
מועטין העושים את המלחמה כו', אכן הביאור כנ"ל, שהרי הניצחון של
עם ישראל אינו על ידי כח בשר ודם, אלא בכח התורה והמצוות ובכח
התפלה שהיו מתפללים עליהם, וכמו שמצינו שהיו יוצאים למלחמה
"אלף למטה אלף למטה" (פרשת **מטות** ל"א - ד'), ומבואר במדרש
שהטעם שכתוב ב' פעמים אלף למטה, משום שמכל שבט באו ב'
אלפים, אלף למלחמה ואלף שהלכו עם אנשי המלחמה והתפללו שם
עליהם, וא"כ מדוקדק לשון רש"י שאף ניצחון המלחמה תלוי בכח
התורה ואינו דומה מועטין העושים את התורה למרובים העושים את
התורה.

.....

כל אות בתורה מדוקדקת

"בני נפתלי תולדתם למשפחתם..." (א' - מ"ב).

כתב הבעל הטורים, 'בכולן אומר לבני לבד מבנפתלי שהוא אומר בני,
לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים, ולכך רמז בברכת נפתלי
אשה - 'אילה שלוחה הנותן' ר"ת אשה'.

ולהלן בפרשת הדגלים בכל המטות כתוב 'ומשא"כ שבט
זבולון כתוב 'מטה זבולון' בלא האות וי', וכתב שם הבעל הטורים
בשם המדרש 'ללמדך שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו

של יששכר, לפיכך לא רצה הכתוב לעשות טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו.

ויש להתעורר מזה איך שכל אות בתורה הקדושה היא מדוקדקת, ורואים שהתורה מן השמים, ואפילו על פי הפשט והרמז כל אות מדוקדקת ובאה ללמד אותנו את רצון ה'.

חג השבועות

בגמ' מגילה (דף ל"א ע"ב) איתא, 'תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ובשמשנה תורה קודם ראש השנה, מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש, כדי שתכלה השנה וקללותיה, בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא, אין עצרת נמי ראש השנה היא דתנן ובעצרת על פירות האילן.'

ומבואר שכיון שעצרת נידונים על פירות האילן, לכן קוראים בתוכחה שבפרשת בחקותי קודם העצרת.

ויש להקשות, שהרי במשנה בראש השנה שם כתוב שבפסח נידונים על התבואה ובחג נידונים על המים, ומדוע א"כ לא קוראים בפרשת התוכחה קודם פסח וסוכות.

וכתב השל"ה הקדוש שפירות האילן זהו רמז לנשמות שפורחות מאילנו של הקב"ה, ובעצרת הם נידונים על התורה שנתנה ביום ההוא איך למדוה וקיימוה, ומשא"כ בפסח וסוכות זהו דין על הגשמיות [יעו"י] בדבריו במסכת שבועות נר מצוה - 'כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקדוש ברוך הוא, והעולם נידון ביום זה על התורה שנתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן, בלא השלימים בתורה ובמצות כראוי'.

טעם שטיחת העשבים בשבועות

כתב הרמ"א (או"ח סימן תצ"ד) 'ונוהגין לשטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים זכר לשמחת מתן תורה, וכתב שם המשנ"ב 'שהיו שם עשבים סביב הר סיני כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו...'. והנה מקור דברי הרמ"א הוא מהמהרי"ל [ושם הלשון 'נוהגין להשטיח רצפת ב"ה בבשמים של עשבים ובשושנים לשמחת הרגל], אכן כבר בתרגום שני על מגילת אסתר (פרק ג') מובא בדברי המן הרשע לאחשורוש שעם ישראל נוהגים בשבועות לשטוח שושנים וכדו' על גג בית הכנסת, ושם כתוב 'וסלקין לאיגר בית אלההון ושדיין חזורי ומלקטין יתהון, ואמרין היכמה דמתלקטין חזורי הכדני יתלקטון בניהון מן בינא'.

והנה הטעם שהמנהג לשטוח דוקא עשבים ולא חול או אבנים שאף הם היו סביב הר סיני, מפני שדוקא צמיחת העשבים היו נס, שבתוך המדבר מקום ציה ושממה צמחו עשבים, ולכן המנהג הוא לשטוח עשבים דוקא.

ויש כמה רמזים בשטיחת עשבים, הגאון רבי בנימין אלישיב שליט"א כתב, שכמו שבטבע העשבים לצמוח עוד ועוד, כך הטבע של כל יהודי הלומד תורה, לצמוח ולהתעלות בלימוד התורה עוד ועוד ללא הפסק. ושמעתי רמז נוסף, שאם העלים יתנתקו ממקור חיותם, אמנם ברגע הראשון יראה כאילו והם עצמיים ולא משועבדים לאחרים ועפים ברוח להנאתם, מכל מקום אחרי כמה ימים הרי העלים יתייבשו, וזה רמז למי שחושב שהוא יתרחק מעול תורה ח"ו, שאמנם ברגע הראשון הכל נראה כאילו נוצץ, אבל אחרי כמה ימים הנשמה של היהודי צמאה וכמהה לרוחניות, והוא יהיה כמו עלה יבש.

עוד שמעתי בשם מרן הגרי"ז סולובייצקי זצ"ל, שבגמ' עירובין (דף כ"ב ע"א) מסופר על רב אדא בר מתנה שהלך ללמוד תורה, ואשתו שאלה אותו מה יהיה לילדים הקטנים לאכול, ענה לה רב אדא שאפשר לקחת סוג של עשבים שנקראים קוראמי שהם גדלים על הנהר, ואפשר להוציא מהם את הלחות שיש בהם וטוחנים את זה ואופים אותם כלחמים [יער"ש ברש"י]. ומבואר שם בגמ' שרק באופן זה האדם זוכה לתורה הקדושה, ויש לומר שבשטיחת העשבים מרמזים לענין הני"ל שרק על ידי שעומלים בתורה מתוך דחקות אז זוכים לקניני התורה.

התורה נקנית ע"י שמחה

אחד מקניני התורה הוא בשמחה, ומצינו בכמה מקומות שהשמחה הוא הכרח לזכות לתורה הקדושה.

הנה בחטא העגל מבואר שמשנה רבנו שמע מהקב"ה (שמות ל"ב - ז') "כי שחת עמך", ועם כל זה הוא לא שבר את הלוחות עד שירד לארץ "וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה" (שם י"ט), ומבאר שם הספורנו 'כשראה שהיו שמחים בקלקול שעשו', והיינו שכל זמן שלא ראה שהם שמחים במה שעשו, היה לו מחשבה שאולי יוכל להשפיע עליהם שיחזרו למוטב, אבל כשראה שהם שמחים במה שעשו, הבין שאי אפשר עכשיו להשפיע עליהם, ולכן שבר את הלוחות, ומזה יש ללמוד ק"ו למידה טובה, שאם אדם שמח בתורה שהוא לומד אזי התורה נהיית חלק ממנו וזה יישאר בו עמוק.

וידוע מה שכתב האגלי טל בהקדמה, וזה לשונו, 'ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה', ואמרו כי הלומד ומחדש חדושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו, ובאמת זה טעות מפורסם, ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה... ע"ש.

וכן מה שכתב רבי אברהם מן ההר (נדרים דף מ"ח ע"א), ששם הקשה מדוע אסור ללמוד בספרים של מודר הנאה ממנו, הרי מצוות לאו ליהנות נתנו. וכתב לתרץ וז"ל 'דלא שייך טעמא דמצוות לאו ליהנות אלא במצוה שהיא תלויה במעשה, שכשאדם עושה אותה אינו מתכוין לדבר הנאה כו', אבל מצות לימוד, שהוא ענין ציור הלב וידיעת האמת, עיקר הציורי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג וליהנות במדע לשמח לבבו ושכלו, כדכתיב (תהילים י"ט - ט') "פקודי ה' ישרים משמחי לב...". שעיקר מצותו היא ההנאה והתענוג במה שמשגי ומבין בלימודו, ע"ש.

ענוה הוא אחד מקניני התורה

והנה בשו"ת הרשב"א (ח"א תש"ו פ') מביא את הגמ' בבבא בתרא (דף ג' ע"ב) שמשופר שם על הורדוס שהוא לקח את הבת האחרונה שנשארה ממשפחת חשמונאי לאחר שכבר מתה, והוא הטמין אותה במשך שבע שנים בדבש, כדי לשמור על שלמות גופה, ומבואר מהגמ' שהטבע של הדבש שהוא משמר את הגוף, והק' הרשב"א שהרי לגבי רגליים של דבורים שנופלים לתוך הדבש מבואר שמותר לאכול את הדבש כיון שטבע הדבש להפוך את מה שבתוכו להיות דבש [כן מבואר ברא"ש בברכות דף פ"ו סי' ל"ה בשם רבנו יונה, (ע"ש בתפארת שמואל, ובפילפוף"ח בעבודה זרה פ"ה סי' י"א)], וא"כ איך אצל אותה בת של משפחת חשמונאי הדבש שמר על גופה.

וכתב הרשב"א לתרץ, 'לפי שהדבש נראה שיש לו שתי סגולות האחת למהר למחות ולכלות הדברים הנחתכים הנופלים לתוכו, והשניה להעמיד ולקיים הדברים השלמים הנטמנים בתוכו', והיינו שגוף שלם שנופל לדבש איז טבע הדבש לשומרו ולקיימו, אך חתיכות הנופלות לדבש וכמו רגלי הדבורים טבע הדבש להופכם להיות כדבש.

ושמעתי ללמוד מדברי הרשב"א רמז נפלא, שמבואר בחז"ל שהתורה נמשלה לדבש, וכמו שכתוב בשיר השירים (ד' - ו') "דבש וחלב תחת לשונך", שמה"ט כתב המשנ"ב (סימן תצ"ד ס"ק י"ג) שיש שנוהגים לאכול דבש וחלב בשבועות, ויש לומר שכמו שהטבע של הדבש להפוך לדבש החתיכות שנופלים אליו, כך התורה הופכת את האדם ש'נופל' לתוכה להיות חפצא של תורה, אכן זהו דוקא כשהאדם מוגדר כחתיכה, דהיינו שאינו מחשיב את עצמו לשלם, אלא מכניע ושובר את עצמו, אבל אם אדם מחשיב את עצמו למושלם ויש בו גאווה, אין התורה משפיעה עליו ח"ו.

ויהי רצון שנזכה להגיע לשמחה עצומה בכל לימוד התורה, וכמו שאנחנו מתפללים כל יום ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד כי הם חיינו ואורך ימנו ובהם נהגה יומם ולילה, אמן כן יהי רצון.